

Røða í sambandi við próvhandan á VH 23.06.17

Góðan morgun øll somul – og hjartaliga vælkomín til próvhandan á Vinnuháskúlanum.

Tað er altíð ein stór løta á skúlanum, tá ið vit skriva prógvini út. Um eina løtu fara vit at handa tey, sum skjalprógvi fyri væl útint verk.

Tey eru ein staðfesting av, at ein týðningarmikil partur av lívsleið tykkara er avgreiddur.

Nú skal setast út í kortið av nýggjum.

Í dag fáa 19 maskinmeistarar, 18 skipsførarar, 12 skiparar prógvini handaði. 6 av nevndu skiparum eru aspirantar.

Her á skúlanum hava tit fingið marítimu førleikarnar uppá pláss. Tit kunnu nú taka við ábyrgd á brúnni ella í maskinrúminum, og taka við størvum á sjógvi ella á landi.

Tað verður ofta sagt, at føroyskir yvirmenn klára seg væl og eru nógv eftirspurdir.
Men – kunnu vit spyrja – Hví er tað so?

Hvat er tað, sum ger, at føroyskir yvirmenn hava so gott orð á sær?

Hetta havi eg hugsað nógv um seinastu tíðina.

Svarið fekk eg frá einum sjómanni, sum var púra óvitandi um, at hann loysti mær hesa gátuna.

Tað var soleiðis, at fyrst í mai var Vinnuháskúlin við á Atlantic Fair, sum er ein stór marítim ráðstevna. Ein av døgnum kom eg í prát við hendan mannin, sum siglir úti.

Vit skiftu orð um gongdina í vinnuni - og hvussu niðurgongdin í fráländavinnuni hevur ávirkað vinnumøguleikarnar.

Meðan vit tosa, ringir telefonin hjá honum. Hann tosar eina løtu, kemur so aftur og soleiðis sigur - soleiðis hissini – at tað var reiðaríð, sum ringdi.

Tey vildu hava hann umborð aftur fyrr enn ætlað, so nú mátti steðgurin heima stytast.

Tí sjálvandi segði hann ja, tá tey ringdu og bóðu hann koma umborð aftur. Eisini hóast tað var í úrtíð.

Aftaná hugsaði eg nógv um tað, sum hann segði.

Reiðaríð ringdi og bað hann koma umborð aftur, áðrenn hann í grundini átti. Hann segði ja. Einkí grenj, einkí mótargument. Bara ja.

Og hetta er munurin ímillum teir, sum koma í fremstu røð, tá skip skulu mannast – og teir, sum standa aftarlíga í røðini.

Tað snýr seg um at vísa fleksibilitet og tillagingarevni.

Hetta er ein førleiki, sum ikki skal undirmetast – men sum tit tvørturímóti skulu dyrka og menna.

Tit standa nú á gáttini á veg út í lívið. Tit vita nógv - og tit eru dugnaligir. Men tað eru kinesarar og russarar eisini. Og tað eru teir, sum tit kappast við um størvini.

Teir hava eisini góðar maritimar skúlar og útbúgvingar. Kortini eru føroyskir yvirmenn millum teir mest eftirspurdu.

Eg haldi, at tað er fleksibiliteturin, sum skilir føroyingar frá øðrum tjóðskapum.

Styrkin er, at tit vilja tillaga tykkum til ymsar uppgávur og vinnur – til ymisk skip og maskinsløg.

Men - hvussu ber tað til, at føroyingar duga hetta betri enn aðrir tjóðskapur?

Kann tað vera ein íborin førleiki, sum er mentur ígjøgnum ættarliðini?
Eru hesi evnini ein inngrógvinn partur av føroyska samleikanum?

Vit vita, at tillagingarevnini hava verið neyðug. Tey hava verið ein fortreyt fyri at yvirliva á hesum kørgu klettum.

Forfedrarnir noyddust at laga seg til veður og vind, til gróður og streym. Teir noyddust at umstillast seg í eini knappari vending. At broyta sínar ætlanir javnan. Annars yvirlivdu teir ikki.

Í dag er sjálvandi øðrvísi. Korini eru nógv broytt. Men framvegis hava føroyingar eitt sinni, sum er opið fyri broytingum.

Tað kann í grundini metast sum okkara... ”spísskompetansa”, tí fá onnur fólkasløg hava hesar somu eginleikar.

Men gáa vit um henda serliga eginleikan? Ella taka vit hann kanska fyri givið?

Eg veit fyri vist, at tað gera tykkara komandi arbeiðsgevarar ikki. Teir virðismeta hendan eginleikan sera høgt. Serliga nú, tá uppgáurnar verða lagdar í skema – og alt helst skal passa í eitt rokni-ark.

Arbeiðsgevararnir ynskja sær fólk, sum sjálvandi hava góðar førleikar – men sum samstundis eisini hava evni at tillaga seg. Sum traðka til, har tørvur er. Sum umstillast seg.

Men – kann man so sjálvandi spyrja – skapar hetta ikki ein vanda fyri at verða útnyttaður? Fer reiðarin ikki altíð at ringja til tann, sum sigur ja, tá honum tørvar fólk umborð í úrtíð?

Her kann eg aftur vísa til mannin, sum eg prátaði við á Atlantic Fair. Hann føldi seg ikki útnyttaðan. Tvørturímóti fekk hann sjálvur góðar sømdir, tá hann hevði tørv á tí. Um hann var lagaligur, var arbeiðsgevarin tað eisini.

Tað kann samanberast við at seta pening inn á uppsparingskontuna. Um tú einki setur inn, er kontan tóm ella í yvirtrekk. So er einki rásarúm.

Setir tú hinvegin pening inn er eingin trupulleiki, tá tú hevur brúk fyri at fáa pengar út aftur.

Eitt annað dømi finna vit heima við hús. Tit, sum hava eina konu, vita, at um man fyrst vaskar upp – so er kjansurin nógv størri fyri, at man seinni sleppur á flot ella at hyggja at fót bólti. Prinsippið er tað sama.

Gevur man nakað – fær man oftast eisini nakað afturfyri. So tað, at vera fleksibul, og tað, at verða útnyttaður, er ikki tað sama.

Og nú, tá niðurgongd er í frálavinnuni, kemur fleksibiliteturin eisini føroyingunum til góðar. Teir føroyingarnir, sum hava mist kjansin, seta seg ikki hendur í favn. Nei, teir umstilla seg og finna okkurt annað, meðan teir bíða eftir næsta góða tjansinum.

Eg eri komin til, at tað eru tríggar orsøkir til, at tit standa í so høgum kursi.

Fyri tað fyrsta má tað fakliga sjálvandi vera í lagi. Og her á Vinnuháskúlanum hava tit fingið eina holla vitan. Tað, sum vit bjóða, skal vera á minst sama støði, sum aðrir maritimir skúlar bjóða. Vit dagføra støðugt útbúgvingarnar og útbúnaðin. Til dømis hevur skúlin nýliga ment aspirantskipanir bæði til navigatørar og maskinmeistarar. Og onnur tiltøk eru á veg – til dømis bachelor-útbúgvingar.

Tann næsta orsøkin knýtir seg at tykkara familju. Tí um tit skulu vera fleksiblar, so krevur tað, at tykkara bakland eisini er tað. Fyrst og fremst makar og børn. Hvørjaferð tit skulu avstað í úrtíð, merkir tað, at tey missa nakrar dagar saman viðtykkum. So tit, sum eru avvarandi: Tit hava eisini nógv at siga, um føroysku yvirmenninir skulu varðveita sítt góða umdømi.

Men maðurin á Atlantic Fair segði mær eisini, at tað sjáldan var nakar trupulleiki á heimafrontinum. Familjan kendi treytirnar og gav rúm fyri brádligum broytingum. Og tað lónar seg heilt víst aftur, tá á stendur.

Tann triðja orsøkin til, at føroyingar eru so væl dámdir er tit sjálvir. Tí tað er tykkara hugburður til skiftandi og óstøðugt arbeiði, sum ger størsta munin. Eg vóni, at tit taka hetta við á starvsleiðini.

Tí tá tit nú fara út higani fyri síðstu ferð, so hava tit longu gott orð á tykkum. Bara tí tit eru føroyingar.

Tað hava tit, tí tað hava verið aðrir undan tykkum, sum hava taðað jørðina og sáðað tað, sum tit nú fara beint út at heysta.

Virðismetid tað. Og ikki minst: leggið tykkum sjálvir eftir at styrkja um tað.

Hugsið eisini um um teir, sum byrja her eftir summerferiuna. Latið eisini teir kunna njóta gott av góða umdøminum, tá teir um nøkur ár fara út aftur higani.

Góðu tit allir.

Hjartaliga til lukku við próvnum, og takk fyri tíðina her á skúlanum. Tað hevur verið ein fragd at havt tykkum her.

Eg ynski tykkum blíðan byr og Harrans signing framyvir.

Um eg at enda skal geva tykkum eini seinastu ráð, so skal tað vera hetta:

tað bókliga hevur stóran týdning, men tað er ikki nokk. At tit eru rúmligir og vilja tillaga tykkum, er líka vigtigt.

Takk fyri – og hjartaliga til lukku enn einaferð.